

Andrzej BOLEWSKI

POLSKIE AKCENTY W NAZEWNICTWIE MINERAŁÓW

Lista nazw minerałów i precyzja ich ustalania wzrasta tym szybciej, im do badania stosowane są doskonalsze metody. Lawinowo powiększała się w XIX w. po wprowadzeniu mikroskopu polaryzacyjnego; jeszcze szybciej zaczęła się rozwijać w drugiej połowie XX w. po rozpowszechnieniu nowoczesnych metod umożliwiających rozpoznawanie i ustalanie cech substancji bardzo drobnoziarnistych. Osiągnęła kilkanaście tysięcy pozycji, w tym jednak wiele nazw dotyczących substancji niedokładnie poznanych, wręcz omyłkowych i synonimów. Ta spontaniczność zagrażała powstaniem chaosu, wymagała więc przeciwdziałania. Pierwszą, szerszą akcję w tym zakresie podjął w ostatniej dekadzie XIX w. profesor w Rutgers College Albert Huntington Chester. Korzystał on z życzliwej pomocy około 75 najwybitniejszych ówczesnych mineralogów reprezentujących niemal wszystkie ośrodki naukowe. Jego dziełem jest *A Dictionary of the Names of Minerals including their History and Etymology* (John Wiley and Sons. New York; Chapman and Hall Ltd., London — 1896). Praca ta kontynuowana jest na łamach *Mineralogical Magazine*, który publikuje tzw. Listy nowych nazw minerałów. Pierwsza ukazała się w 1897 r., a ostatnia 34 w 1986 r. Podobne zestawienia ogłaszają też: *American Mineralogist*, *Bulletin de Mineralogie*, *Canadian Mineralogist*, *Zapiski Wsiesojuznogo Mineralogicznego Obszczestwa* i niektóre inne periodyki. Podobnie też autorzy monograficznych podręczników, np. A. G. Bietiechtin, D. Dana i in., opis poszczególnych minerałów poprzedzają wyszczególnieniem synonimów, nazw omyłkowych i nazw odmian.

Tradycja działalności A. H. Chestera kontynuowana jest przez innych autorów, którzy sporadycznie ogłaszają opracowania zbiorcze, obejmujące określony okres czasu. Wyszczególnimy tu przykładowo wydawnictwo zrealizowane w ramach działalności Instytutu Geochemii i Fizyki Minerałów Akademii Nauk Ukrainńskiej SRR pt. E. K. Łazarenko, O. M. Vynar — *Mineralogicznyj Słownik Ukrainćko-Rosijćko-Anglijćskij* (Naukowa Dumka, Kjiw 1975). Obejmuje on całokształt nazewnictwa minerałów do 1975 r. W 1980 r. ukazała się publikacja: P. G. Embrey, J. P. Fuller — *A Manuel of New Mineral Names 1892—1978*. (British Museum, Natural History), Oxford University Press, 1980.

Doniosłą rolę w ustalaniu realnego wykazu nazw minerałów od 1960 r. odgrywa Międzynarodowa Asocjacja Mineralogiczna (*International Mineralogical Association*), która powołała w tym celu Komisję Nowych Minerałów i Nazw Minerałów (*Commission on New Minerals and Mineral Names — CNMMN*). Sprawuje ona nadzór nad wprowadzeniem nowych nazw na łamy czasopism naukowych wydawanych przez krajowe towarzystwa mineralogiczne, a także rewizję dawnych nazw. W przypadku uznania ich za niedokładnie ustalone dokonuje ich redefinicji lub wręcz dyskredytuje. CNMMN powołała też zespoły robocze dla uporządkowania nomenklatury grup minerałów, np. amfiboli (*Amf. CNMMN*), granatów (*Gran. CNMMN*), pirochlorów (*Pirochl. CNMMN*), piroksenów (*Pirox. CNMMN*) i in., które ustalają ich systematykę i ogłaszają listy prawidłowych nazw obejmujące również nazwy poprawione i zdyskredytowane. W 1987 r. CNMMN opublikowała wykaz około 1000 takich nazw.

Zdyscyplinowanie wprowadzania nowych nazw minerałów, poprawianie dawniej nieprecyzyjnie ustalonych, a także dyskredytacja nazw omyłkowych i zbędnych stwarza podstawy prawidłowej systematyki minerałów. Istnienie ogólnosiwiatowych rejestrów minerałów i ich nazw umożliwia poznanie udziału Polaków w rozwoju tego nazewnictwa, roli jaką odegrały odkrycia nowych minerałów na Ziemiach Polskich, a także wskazanie tych Polaków, od których nazwisk wyprowadzono nazwy minerałów. Znajdują tu wyraz również polityczne dzieje naszego państwa i narodu. Niektóre nazwy utworzono od obcojęzycznych nazw geograficznych wprowadzanych na Ziemiach Polskich, np. *grochaultite*—*grochowitz*: *strigovite*—*strzegomit*. Trudniejsze od ustalenia prawidłowych nazw geograficznych jest sporządzenie listy Polaków-mineralogów i tych Polaków, którym poświęcono nazwy minerałów. Wynika to ze skomplikowanej historii emigracji polskiej i działalności Polaków na obczyźnie. Część z nich zachowała związek z Macierzą, część asymilowała się w nowych środowiskach zachowując nazwiska polskie niekiedy złączone z nazwą herbu, którym pieczętowali się ich przodkowie. W tym opracowaniu zastosowano ostre kryteria odróżniania Polaków od asymilowanych przez inne narody. Wyraźnie to zmniejszyło listę minerałów związanych z Polską i Polakami. Nieuwzględniono na przykład P. Trippkego i minerałów wyróżnionych przez niego, a także *trippkeitu*, jakkolwiek w monograficznym podręczniku J. D. Dana zaznaczono: *Name. After the Polish mineralogist Paul Trippke (? — 1880), the discover of the mineral*¹. Na dokumentację historyczną oczekują też inni. Można więc przypuszczać, że lista minerałów związanych z Polską i Polakami jest większa aniżeli udokumentowałem w tym opracowaniu. To, jak również niedostatki w moim opracowaniu stwarzają potrzebę dalszej pracy nad poruszonym zagadnieniem i uzupełniania następującej listy nazw minerałów, które zawierają akcenty polskie. Obejmuje ona 108 nazw, w tym 24 aktualnie niekwestionowanych przez CNMMN IMA.

¹ The System of Mineralogy of James Dwight Dana and Edward Salisbury Dana. Yale University. 7-th edition. Entirely rewritten and greatly enlarged by Ch. Palache, the late H. Berman and C. Frondel. Vol. II, s. 1034, New York, John Wiley and Sons Inc., Chapman and Hall. Ltd. London, 1951.

MINERAŁY ZWIĄZANE Z POLSKĄ I POLAKAMI*

- Allofanoidy (S. J. Thugutt 1911) — ogólne określenie skał ilastych zasobnych w allofany, haloizyt lub montmorillonity. Etym.: allofan
- Allofit (W. Websky 1873) — niedokładnie określony; zapewne leptochloryt magnezowo-glinowy. Wyróżniony w łomie wapienia w Kamieniczkach k. Bielawy. Etym.: grecka
- Aluminatchromit (K. Spangenberg 1943) — odm. chromitu, w której Cr nieco przeważa nad Al+Mg: Fe=ok. 3:5. Wyróżniony w Tapadłach k. Sobótki. Etym.: chromit
- Alumohydrokalcyt-β (A. Morawiecki 1961) — skład chemiczny taki sam jak alumohydrokalcytu; opis innych cech wymaga uzupełnienia. Etym.: podobieństwo do alumohydrokalcytu
- Arqueryt (I. Domeyko 1841) — amalgam srebra z kopalni „Arqueros” (Chile), zapewne=kongsbergit. Etym.: lokalizacja
- Bardolit (J. Morozewicz 1924) — przypuszczalnie odm., być może stilpnomelanu. Wyróżniony w diabazach Bardo (Góry Świętokrzyskie). Etym.: lokalizacja
- Beckelit** (J. Morozewicz 1924) — (Ca, Ce, La, Nd)₅[(O, OH, F)|(SiO₃)] P₆/m. Etym.: prof. Friedrich Becke z Wiednia
- Benavidesyt (E. Oudin, P. Picot, F. Pillard, B. Caye, B. Giraud, Y. Moëlo, E. A. J. Burke, M. A. Zakrzewski 1980) — (Cu, Fe)₂Pb₂₇(Sb, Bi)₁₉S₃₇ — P₂/a. Grupa jamesonitu. Etym.: A. Benavides (Peru)
- Bohdanowiczyt (M. Banaś i in. 1978) — AgBiSe₂. Wyróżniony w Kletnie (Dolny Śląsk). Etym.: Prof. AGH w Krakowie, dyr. PIG Karol Bohdanowicz (1864—1947)
- Bolesławit (C. Harańczyk 1961) — zbita, koloidalna odm. galeny z kopalni „Bolesław” koło Olkusza. Etym.: lokalizacja
- Bolivit (I. Domeyko 1878) — mies. bismutynu i ochry bizmutowej. Etym.: lokalizacja
- Bordosyt (I. Domeyko 1879) — amalgam zbliżony do kongsbergitu zaw. do 30.7% Hg. Etym.: miejsc. Los Bordos (Chile)
- Boryslawit (? 1895) — krusza odm. ozokerytu. Nazwa handlowa: borislavite=boryslawite (ang.) używana w Anglii
- Castillit (I. Domeyko 1879)=guanajuatyt. Etym.: Castillo (Chile)
- Cayeuxyt (Z. Sujkowski 1936) — konkret pirytowe z Karpat Wschodnich zasobne w As, Sb, Ge, Mo, Ni i in. Etym.: prof. Lucien Cayeux z Sorbony
- Coperyt (I. Domeyko 1879)=chalkozyn. Etym.: cuprum
- Czakałtait (*chacaltait*=*chakaltaite* ang. — M. Kołaczkowska 1936) — zbita odm. hydromuskowitu lub illitu z łupków chlorytowych. Etym.: Chacaltaya (Boliwia)
- Czerskit (*cherskite* — ang.) — B. A. Gawrusiewicz 1935 — niedokładnie określony minerał Mn z Kraju Zabajkalskiego. Etym.: Jan Czerski (1845—1892)
- Daubreit (I. Domeyko 1876) — Bi(Cl, OH)O *4/nmm*. Etym.: prof. P. Daubrèe z Paryża
- Delatynit (J. Niedźwiecki 1908) — odm. bursztynu znaleziona w Delatynie. Etym.: lokalizacja
- Domeykit (W. Haidinger 1845) — alfa-Cu₃As I_{43d}. Etym.: I. Domeyko (1802—1889)
- Domeykit-α (W. I. Michejew 1949)=domeykit
- Domeykit-β (W. I. Michejew 1949)=polimorf trygonalny dostrzeżony w złożu kruszców w Iraku
- Stibiodomeykit (G. A. Koenig 1900) — Cu₃(As, Sb)=domeykit antymonowy, zaw. 0.78—1.29% Sb
- Epidesmin (V. Rosicky i S. J. Thugutt 1913)=stelleryt (*Zeol. CNMMN 1986; CNMMN 1987*)
- Epinatrolit (S. J. Thugutt 1911)=natrolit (*Zeol. CNMMN 1986; CNMMN 1987*)
- Episkolecyt (S. J. Thugutt 1949)=metaskolecyt (F. Rinne 1894)
- Epithomsonit (S. J. Thugutt 1949)=metathomsonit (M. H. Hey 1932)
- Eugenit (H. Kucha 1981) — Ag₁₁Hg₂ I_{43m}. Wyróżniony w Dolnośląskim Zagłębiu Miedziovym. Etym.: prof. Eugen Stumpf z Montanuniversität Leoben (Austria)
- Ferritchromit (K. Spangenberg 1943) — odm. chromitu zasobna w Fe⁺ i Fe²⁺ wyróżniona w Tapadłach k. Sobótki. Patrz: aluminatchromit

* Wykaz nie obejmuje odmian minerałów, które nie są rejestrowane, a których nazwy powstały wskutek wprowadzenia uzupełnienia przymiotnikowego, np. *hydrogrossular chromowy* (W. Heflik, W. Zabiński 1969). W tym zakresie istnieje pełna swoboda postępowania.

** Tyłustym drukiem wyróżniono nazwy minerałów nie kwestionowane przez CNMMN IMA; w cudzysłowach podano nazwy produktów syntetycznych.

Ferroheksahydryt (J. Kubisz 1958) — *hip.* skrajny człon $\text{FeSO}_4 \cdot 6\text{H}_2\text{O}$. Etym.: skład chemiczny
Folidoid (K. Smulikowski 1936) — nazwa glaukonitów glinowych występujących w skałach osadowych. Etym.: grecka
Gedanit (O. Kolm 1878) — odm. bursztynu. Etym.: *Gedanum* — łacińska nazwa Gdańska
Genkinit (L. G. Cabri, J. M. Stewart, J. H. G. Laflamme, J. T. Szymański — 1977) — $(\text{Pt}, \text{Pd})_2\text{Sb}_3$ tetragonalny; poznany w złożu kopalni Onverwacht w Transvaalu. Etym.: A. D. Genkin (ZSRR)
Glaukopal (B. Kosmann 1925) — *odm.* opalu dawniej określana nazwą *kwarc prazowy*. Wyróżniony w Miedziance k. Janowic Wielkich. Etym.: grecka
Grodnolit (J. Morozewicz 1924) — *odm.* francolitu z grupy apatytów. Etym.: lokalizacja
Grochowitz (*Grochaut niem.* — M. Websky 1873) zapewne = sheridanit z serpentynitów Grochowej (*Grochau*) k. Żąbkowic Śląskich. Etym.: lokalizacja
Heksahydryt magnezowy (*magnesium hexahydrate* ang. — J. Kubisz 1958) — heksahydryt. Etym.: skład chemiczny
Helenit (A. Nawratil 1883) — ozokeryt z szybu „Helena” (Ropa). Etym.: lokalizacja
Hornblenda-(Na) (K. Spangenberg 1949—1951) = hornblenda sodowa; amfibol szeregu riebeckit-glaukofan wyróżniony w Tąpadiach k. Sobótki. Etym.: pokrewieństwo chemiczne i strukturalne do hornblendy
Hydronium jarosyt (J. Kubisz 1960), potocznie: *jarosyt hydroniowy* lub *hydroniojarosyt* — $(\text{H}_3\text{O})\text{Fe}_3^{3+}[(\text{OH})_6|(\text{SO}_4)_2]R\bar{3}m$. Etym.: nawiązanie do nazwy grupy
Hydrokalcyt (H. B. Kosmann 1892) — $\text{CaCO}_3 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$ opisany z Ziemi Kłodzkiej wymaga dalszych badań. Patrz: Lubinit
Izeryt (*Iserit niem.* — A. G. Werner 1797) — *odm.* tytanomagnetytu (M. Klaproth 1810) — *odm.* ilmenitu. Zapewne w różnym stopniu odmieszany tytanomagnetyt. Wyróżniony w aluwach Izery (Dolny Śląsk). Etym.: lokalizacja
Janit oraz później zaproponowana: *janowait* (ang.: *janite, janovite, janowait* i *yanite* — S. J. Thugutt 1933) — niedokładnie poznany produkt przeobrażenia szklawa bazaltów Janowej Doliny (Wołyń). Etym.: lokalizacja
Jaskółskit (M. K. Zakrzewski 1984) — $\text{Pb}_{2-x}\text{Cu}_x\text{Bi}(\text{Sb}, \text{Bi})_{2-x}\text{S}_5$ poznany w złożu Vena (Szwecja). Etym.: prof. AGH Stanisław Jaskółski (1896—1981)
Julianit (M. Websky 1871) — *odm.* tennantytu zasobna w dom. Ag, Fe i Sb z kopalni „Fryderyka-Juliana” w Miedziance—Ciechanowicach. Etym.: lokalizacja
Kaluszyt (J. Rumpf 1897) = syngemit. Etym.: kopalnia Kalusz (USRR)
Karpatyt (G. J. Piotrowski 1955) — $\text{C}_{33}\text{H}_{17}\text{O}$ wyróżniony w strefie kontaktowej dioryto-porfiru w Karpatach Wschodnich (USRR). Etym.: lokalizacja
Kleit (*cleiyte, cleite ang.* — S. J. Thugutt 1945) — wariant pisowni nazwy *cleiyte* (J. W. Mellor 1909) określającej „niekryształiczną odmianę kaolinitu $\text{Al}_2\text{O}_3 \cdot 2\text{SiO}_2 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$. Etym.: ang. *clay*
Kochelit (M. Websky 1868) — fergusonit niklowy zasobny w Ce dostrzeżony w żyłce pegmatytowej w Szklarskiej Porębie. Etym.: niem. nazwa geogr. *Kochelwiese*
Kreutzyt (J. Tokarski 1930) — gemit z Gór Czywczyńskich (Karpaty Wschodnie, USRR). Etym.: prof. Un. we Lwowie i UJ Feliks (Szczęsny) Kreutz (1844—1910) i jego syn prof. UJ Stefan Kreutz (1883—1941)
Kröhnkit (I. Domeyko 1876) — $\text{Na}_2\text{Cu}[\text{SO}_4]_2 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$ $P2_1/c$. Etym.: P. Kröhnke, chemik
Kurcyt = kurtzyt (*courzite* ang. — S. J. Thaugutt 1945) = wellsyt. Zeolit występujący w Kurcy koło Symferopola (Krym). Etym.: lokalizacja
„Lagoriolit” (J. Morozewicz 1898) — produkt syntetyczny — granat sodowy $3(\text{Na}_2\text{Ca}) \cdot 3(\text{Na}_2, \text{Ca}) \cdot \text{Al}_2\text{O}_3 \cdot 3\text{SiO}_2$. Etym.: prof. Lagorio z Uniwersytetu Warszawskiego
Leukotyl (R. B. Haare 1879—1880) — zbliżony do chryzotyłu; wyróżniony w Złotym Stoku. Etym.: grecka
Lubanit (*Laubanit niem.* — H. Traube 1887) = natrolit (*Zeol. CNMMN* 1986) z bazaltów Jałowca koło Lubania Śląskiego. Etym.: lokalizacja — Luban (niem. *Lauban*)
Lubeckit (J. Morozewicz 1918) = wad miedziowo-kobaltowy z kopalni „Miedzianka” koło Kielc. Etym.: minister skarbu Królestwa Polskiego ks. Franciszek Ksawery Lubecki (1778—1846)
Lubinit (J. Morozewicz 1907) — uwodniony węglan wapnia lub *odm.* kalcytu występująca w Bochothnicy koło Kazimierza nad Wisłą. Wymaga dalszych badań. Etym.: Lublin

Podobne substancje zostały opisane pod nazwami:
tryhydrokalcyt (P. N. Czirwinskij 1906) — $\text{CaCO}_3 \cdot 3\text{H}_2\text{O}$ z okolic Dębłina, być może także z Bochothnicy;
pentahydrokalcyt (P. N. Czirwinskij 1906) — $\text{CaCO}_3 \cdot 5\text{H}_2\text{O}$ — podobna lokalizacja próbkii;
hydrokalcyt (H. N. Kosmann 1892) — $\text{CaCO}_3 \cdot 2\text{H}_2\text{O}$ z okolic Kłodzka; Wszystkie wymagają dokładniejszych badań.
Magnesium heksahydryt (J. Kubisz 1958) = heksahydryt
Magnesium hornblenda (*magnesium hornblende* — W. M. Kowalski 1967) = hornblenda magnezowa
Magnesium melanteryt (*magnesium melanterite* — T. Wieser 1950) — melanteryt magnezowy
Magnesium szomolnokit (J. Kubisz 1960) — szomolnokit magnezowy
Malinowskit (A. Raimondi 1876) — *odm.* tetraedrytu zaw. do 16% Pb. Etym. Ernest Malinowski (1808 lub 1815—1899) budowniczy transandyjskiej linii kolejowej Callao—Oroya (najwyżej położona na świecie)
Marburgit (S. J. Thugutt 1949) = phillipsyt wapniowy. Etym.: Marburg (Hesja)
Miedziankit (J. Morozewicz — 1923) — zbliżony do tennantytu. Etym.: kopalnia „Miedzianka” koło Kielc (lokalizacja)
Morozewczyt (C. Harańczyk 1975) — $(\text{Pb}, \text{Fe})_3\text{Ge}_{1-x}\text{S}_4$ lub Pb_3GeS_3 wyróżniony w kopalni rud miedzi „Polkowice”. Etym.: Józef Morozewicz (1865—1941) profesor UJ, organizator AG w Krakowie, dyrektor Państwowego Instytutu Geologicznego w Warszawie
„Natroanortyt” (S. J. Thugutt 1895) — *synt.* $\text{Na}_2\text{Al}_2\text{Si}_2\text{O}_9$ (carnegieit) Etym.: skład chemiczny
„Natronanortyt” (S. J. Thugutt 1895) — *synt.* $\text{Na}_2\text{Al}_2\text{Si}_2\text{O}_8$ (carnegieit) Etym.: analogia chemiczna do anortytu
Nitroglauberyt (I. Domeyko 1871) — *miesz.* nitronatrytu i darapskitu. Etym.: skład chemiczny
Oksylepidomelan (I. Gucwa, T. Wieser 1966, nienotowany w wykazach minerałów) — silnie żelazista *odm.* lepidomelanu. Etym.: skład chemiczny
Parasepiolit (A. E. Fersman 1908) — *odm.* sepiolitu wyróżniona w Strzegomiu. Etym.: podobieństwo do sepiolitu.
Pentyhydrokalcyt (P. N. Czirwinskij 1906) — $\text{CaCO}_3 \cdot 5\text{H}_2\text{O}$ — patrz: Lubinit
Phillipit (I. Domeyko 1876) — produkt wietrzenia chalkopirytu w chilijskich kopalniach rud Cu; zapewne *miesz.* uwodnionych siarczanów Cu i Fe^{3+} . Etym.: ?
Polkowicyt (C. Harańczyk 1975) — $(\text{Fe}, \text{Pb})_3(\text{Ge}, \text{Fe})_{1-x}\text{S}_4$ wyróżniony w złożu rud miedzi kopalni „Polkowice”. Etym.: lokalizacja.
Pseudotopaz (A. Sachs 1910) — nazwa żółtych kryształów kwarcu o pokroju słupkowym pojawiających się w Strzegomiu. Etym.: podobieństwo do topazu
Rozenit (J. Kubisz 1960) — $\text{Fe}[\text{SO}_4] \cdot 4\text{H}_2\text{O}$ — $P2_1/n$. Jego wyróżnienie jest jeszcze dyskutowane. Etym.: prof. AG Zygmunt Rozen (1874—1936)
Rhönit (J. Soeller 1907) — *odm.* enigmatytu; dostrzeżony w bazaltach Pilchowice k. Wlenia. Etym.: góry Rhön
Sarkopsyd (M. Websky 1868) — $(\text{Fe}^{2+}, \text{Mn}^{2+}, \text{Ca})_3[\text{PO}_4]_4$ — $P2_1/a$, opisany z żyły pegmatytowej przecinającej gnejsy na Dziale Michałowskim k. Zagórza Śląskiego. Etym.: grecka
Schuchardtyt (A. Schrauf 1882) — krzemian pakietowy zasobny w Ni wyróżniony w złożu rud niklu na serpentynitach w Szklarach k. Żąbkowic Śląskich; rozpoznał go w pobliskich złożach. Niedokładnie zdefiniowany; ostatnio wyrażono pogląd, że jest to zrost pakietów wermikulitu i chlorytu zasobnego w Ni. Wymaga rozpatrzenia przez CNMMN. Etym.: Teodor Schuchardt
Składowskit (A. Schoep 1924) — $\text{MgH}_2[\text{UO}_2 | \text{SiO}_4]_2 \cdot 5\text{H}_2\text{O}$ — jednoskośny. Wyróżniony w złożach kopalni uranu Shaby (Zair). Etym.: Maria Skłodowska-Curie (1867—1934)
Cuproskładowskit (H. Buttgenbach 1933) — $\text{Cu}, \text{Mg}[\text{H}_2[\text{UO}_2 | \text{SiO}_4]_2 \cdot 5\text{H}_2\text{O}$ wyróżniony w złożach kopalni uranu Shaby (Zair)
Klinoskładowskit (H. Strunz 1957) domniemany polimorf jednoskośny
Skolit (K. Smulikowski 1936) — *odm.* glaukonitu zbliżona do bravaisytu. Etym.: miejscowość Skole (Karpaty Wschodnie)
Sobótkit (C. Harańczyk i K. Prohazka 1974) — przedstawiciel montmorillonitów trioctaedrycznych napotkany w serpentynitach Gogołów—Jordanów Śląski. Być może = saponit (CNMMN 1987). Wymaga dokładniejszego rozpoznania. Etym.: geogr. Sobótka

- Staszycyt (J. Morozewicz 1918) — zasadowy arsenian Ca, Cu i Zn. Wymaga dokładniejszego rozpoznania. Być może=olivenit cynkowy. Etym.: Stanisław Staszic (1755—1826) wybitnie zasłużony dla rozwoju geologicznego poznania Ziemi Polskich i ich górnictwa
- Steacyt (G. Perrault, J. T. Szymański 1982) — $\text{Th}(\text{Na}, \text{Ca})_2 \cdot \text{K} \dots \text{Si}_5\text{O}_{20}$ *P/mcc* z grupy ekanitu. Obecny w intruzjach alkalicznych Mont Saint—Hilaire (Quebec, Kanada). Etym.: Harold R. Steacy
- Stelleryt (J. Morozewicz 1909, redef. *Zeol. CNMMN* 1986) — zeolit $\text{CaAl}_2\text{Si}_7\text{O}_{18} \cdot 7 \text{H}_2\text{O}$ z tufów wulkanicznych Wysp Komandorskich na Morzu Beringa. Etym.: Jerzy Wilhelm Steller (1709—1746) odkrywca wysp
- Strzegomit (*Striegovit* niem. E. Becker i M. Websky 1869) — niedokładnie określony chloryt występujący w granitach masywu strzegomskiego. Etym.: lokalizacja (Strzegom — *Striegau* niem.)
- Taltalit (I. Domeyko 1860) — miesz. turmalinu i kruszców miedzi. Etym.: miejsc. Taltal (Chile) — lokalizacja
- Taramit (J. Morozewicz 1909; redef. *Amf. CNMMN* 1978) — amfibol — (Na—Ca); podgrupa amfiboli — (Ca—Na), w której jako samodzielne czony wyróżniono:
ferri-taramit — $\text{NaCaNaFe}_3^{2+}\text{Fe}_2^{3+} + \text{Si}_6\text{Al}_2\text{O}_{22}(\text{OH})_2$
magnesio-ferri-taramit — $\text{NaCaNnMg}_3\text{Fe}_3^{2+}\text{Si}_6\text{Al}_2\text{O}_{22}(\text{OH})_2$
alumino-taramit — $\text{NaCaNaFe}_3^{2+}\text{Si}_6\text{Al}_2\text{O}_{22}(\text{OH})_2$
magnesio-alumino-taramit — $\text{NaCaNaMg}_3\text{Al}_2\text{Si}_6\text{Al}_2\text{O}_{22}(\text{OH})_2$
 Etym.: geogr. Walitarama koło Mariupola (USRR)
- Fluotaramit (J. Morozewicz 1923)=taramit fluorowy, zw. 1.75—2.40%F
- Tarnowskit (*Tarnowitzit* niem. A. Breithaupt 1841) — *odm.* aragonitu zaw. do 15% PbO (aragonit ołowiowy). Etym.: kopalnie rud Zn—Pb w Tarnowskich Górach (niem. *Tarnowitz*)
- Taznit (I. Domeyko 1877) — *miesz. ochry* bizmutowej i minerałów ilastych. Etym.: kopalnia „Tazna” (Boliwia)
- Thioelateryt (B. L. Dunicz 1936) — elastyczna substancja bitumiczna zaw. 3.6% S z Boliwii. Etym.: skład chemiczny
- Tocornalit (I. Domeyko 1867) — *miesz. jodków* Ag i Hg. Etym.: M. A. Tocornal
- Tryhydrokalcyt (P. N. Czirwinskij 1906) — $\text{CaCO}_3 \cdot 3 \text{H}_2\text{O}$. Patr.: Lublinit
- Tytanomorfyt (A. von Lassaulx 1879)=leukoksen z amfibolitów Grodziszczka koło Bielawy. Etym.: skład chemiczny
- Wagit (O. Rodoszkowski 1862) — *odm.* smitsonitu. Etym.: prof. Andrzej Stanisław Waga (1799—1890) przyrodnik warszawski
- Wilnit (*vilnite* ang. — J. Horodecki 1862) — *odm.* wollastonitu. Etym.: Wilno
- Ziemia chryzoprazowa (*Chrysoprazerde* niem. M. H. Klaproth 1788) — zbliżona do montmorillonitu niklowego zapewne=pimelit. Wyróżniona w złożu rud Ni i chryzoprazu w Szklarach k. Żąbkowic Śląskich. Etym.: współwystępowanie z chryzoprazem
- Zinc-dibraunit (K. Nienadkiewicz 1911) — niedokładnie określony minerał Zn i Mn — $(\text{ZnO} \cdot 2 \text{MnO}_2 \cdot 2 \text{H}_2\text{O} ?)$ lub *miesz.* napotkana w kopalniach rud Zn i Pb w okolicy Olkusza. Etym.: skład chemiczny
- Zinc-ferro—heksahydryt (J. Kubisz 1958)=bianchit. Etym. skład chemiczny
- Zinc-ferro—magnesio—heksahydryt (J. Kubisz 1958)=bianchit magnezowy. Etym.: skład chemiczny
- Zinc—heksahydryt (J. Kubisz 1958) — *hip.* $\text{ZnSO}_4 \cdot 6 \text{H}_2\text{O}$. Etym.: skład chemiczny

Andrzej BOLEWSKI

POLONICA IN THE MINERALOGICAL NOMENCLATURE

Summary

In this paper a list of minerals is presented described by Polish mineralogists as well as of those, the names of which were named to commemorate Polish scientists or come from localities situated at the Polish territory. The names accepted by the IMA Commission on New Minerals and Mineral Names are marked by bold-faced type.

Андрей БОЛЕВСКИ

„ПОЛОНИКА” В МИНЕРАЛОГИЧЕСКОЙ НОМЕНКЛАТУРЕ

Резюме

В этой статье представлено переченъ минералов описанных польскими минералогами и тех, конорые названы в честь польских ученых или происходят из местонахождении на польской территории. Эти названия, которые утверждены Комисией ММА по новым минералам и минералогической номенклатуре, обозначены толстым шрифтом.